

Otthon Európában

Dr. Ódor László

MPTA 2010/2011 őszi szemeszter

Kurzus célja: tudatosítani magunkban az európai egzisztencia lényegét, a legfontosabb tartópilléreit, történelmi folyamatban és ezzel abban a mai kihíváskötegetben, mely a mai európaiságot éri – „Nyugaton” még sokkal inkább mint „Keleten” - , kiismerni magunkat, tájékozódást szerezni jelenben és a jövőre vonatkozóan. A 12 alkalom tárgyalási terepe elsősorban kultúra és nyelv lesz, ezért főként e két terület összefoglaló, tartó erejében otthon kereső hallgatókat várjuk. A fogalmiságok – előadással és beszélgetéssel – való kialakítása révén egy *common understanding* elérése a célunk, az tehát, hogy kommunikációs képességünk fejlesztésével otthon legyünk Európában.

Módszer: kevés rideg elméletet és sok gyakorlatiasságot kívánunk alkalmazni. Magunk bevetésével („avec participation”, interaktívan) szeretnénk egy-egy területen tágasabb látókört kialakítani, olvasmányokat kapva s magunk tárházából is ajánlva, hozva. Esetleg, alkalmanként a klasszikus szemináriumi gyakorlattal, egy-egy referátummal, korreferátummal színesítve a szemlézést.

Elvárásaink tehát: Nem feltétlenül kész nyelvismeret, de nyelv és kultúra iránti érdeklődés s annak igénye, hogy a nyelviség és fogalmiság révén szavakból és fogalmakból világokat nyissunk fel, s megfordítva: világokat, jelenségeket képesek legyünk fogalmakban összesíteni.

Irodalom, olvasmányok: Lesz megadott és javasolt irodalom, rendszeres sajtóolvasás főleg magyarul, angolul és németül, de egyéni (szak)irodalmi barangolást is örömmel eltűrünk. Egy angol és egy német nyelvű újságot rendszeresen és szinkronban fogunk olvasni.

Szempontok:

- különös erővel akarjuk működtetni a „magyar aspektust”.
- Minél többféle szakterület emberei ülnek találkozóinkon, annak izgalmasabbak lesznek beszélgetéseink
- 12 főnél több résztvevőre nem számítunk. Ha többen jönnének, másképp kell „menedzselnünk” óráinkat.

Európa: ami összeköt és elválaszt: Vielfalt und Einheit. Diversity and unit.

<p>1) Európai fogalmi szótár – fogalmak, melyekben az európaiság manifesztizálódik. Kultúra, civilizáció és nyelv. Európa és a világ Mi az „európai”? Kérdések: írják össze! Ki, milyen szakos? Szakmai szemszögéből: mi Európa? Írja össze a gondolkozáshoz szükséges fogalmakat! Én: birodalom, szubszidiaritás, (kon)föderalizmus, centralizmus, demokrácia, önrendelkezési jog, multikulturalitás, dialogika. Migráció. Integráció (asszimiláció?). Szakirodalom: Churchill: Zürichi beszéd, Penser l’Europe</p>
<p>2) nyelviség és valóság Valóság mint háttérkép és eredet. Megmutatkozása a nyelviség. De: van visszahatás is! Weisgerber: Weltbild (vonzatosk, kifejezések) Transzkulturalitás, ősnelv, nyelvallapot, nyelvhasználat, írásbeliség, szóbeliség (tájnyelv). Közösségi ego-k (entitás). Babiloni értetlenség: összezavarni a nyelvüket. Többnyelvűség mint világ/eu állapot . Tolmácsolás. Szótárak, megértési kísérletek. A konquistadorok az új világ földjén. Az igazi megértés (más nyelven beszélünk, értek a nyelvén... Népek és nyelvek. És államok. Kisebbségek. Kétnyelvűség mint előny és hátrány. A 19. téválma (nemzetállamok) kontrázza Svájc. Sprachenwirrwarr és Sprachenfrieden. Népvándorlások, lakosságcsere, Abwanderungen. A mi kisebbségeink. Mi mint kisebbség. Lesz pluricebtrikus magyarság? Német főhatás (nyelvben is: Pfiffiger, peches vagyok (pechvogel), fullajtár(Vorreiter), fortély (Vorteil) Ostkolonisation, szepességiek, erd szászok, donauschwaben. Die Vertriebenen. Az angol és a többi idegen nyelv. (oktatásban)</p>
<p>3) Földrajz és szellem(iség). Kultúra (épület, életmód, zene). Étkezés, szokások rendje. Építészet Geopsziché. Speciális közösségi karakterek. „Bergler”-Natur. Az alföldi szabadság. Centralizmus és szubszidiaritás mint geoszociális alap. Központi állam és föderalizmus. (Nyelvben, nyelvhasználatban is. Beszéd és írott nyelviség. Tájnyelvek és abszolút normahív nyelvek. Magyar központi norma-meghatározottság és a német Duden deskriptív szemléje. Ehhez illő, illeszkedő kultúra, életmód, étkezés, gesztusok, szokások. Amerika örökös csodálkozása: on a</p>

such small territory so many differences. Diversity.

A nemzeti különbségek nagyon is konkrét alapon!

Két könyv:

Richard Hill: Mi, európaiak.

Rónay Jácint: Jellemisme...

Végül: Petőfi: Magyar vagyok...

Juis sius Francois (Villon)

Auch ich bin deutsch...

4) Történelem – kontinuitás és törések

A legizgalmasabb nap! Történelm(t)i önképzavarban!

Fogalomtűközések az inter- és multikulturalitásban. Crosscultural (oda-vissza kapcsolati) ismereteink hiánya: Érezzük, hol s hogyan kapcsolódunk bele, szervesülünk az európai folyamatokba?

Magyarsággép (how to be seen from outside?) Abszurd kérdések és kijelentések „Szeretnek-e?” „Jó magyar ember.”

Eleve mintha kintről szemlélnénk Európát mi is. Történelmi otthontalanságunk jegyei: - Fogalmi egyediségek (honfoglalás, kalandozások, nemzet, - kommunizmus),

- zavarosság (mintha a hálátlan és idegen, ellenséges európai világgal truccolva kellene élnünk)
- e zavarosságban: görcsös ellenségképek: szomszédnépek, németek, osztrákok Habsburgok), franciák, oroszok. Tisztázatlan viszonyulások (legfájóbb a németnyelvűséggel kapcsolatos tisztázatlan viszonyunk.
- nem-szembenézések (emiatt inkompatibilitások tömege), a honfoglalás előtről: finnek/perzsák, Bizánc/Róma, tatárok (hátrahagyott magyarok), török-kor, 48 (Miből nem engedünk?)
- „Trianon” (1. vh utáni európai rend kialakulása)
- 2. vh után: felszabadulás, béketábor, béketárgyalások, vasfüggöny, szocializmus - „békepap” – ebben a kohóban: teljes foglalkoztatottság, munkanélküliség
- Ma: mik a legégetőbb tört. Gondok – Európában, nálunk

5) Kérdések: (a hungarocentrizmusunk birizgálása)

- milyen volt Európa, amikor mi itt megjelentünk. Mik a „kalandozások” s miért bántottak minket?
- A keresztahjáratok crossoltak-e ránk?
- Hogy került ide annyi idegen?
- A „Monarchia” hogyan illeszkedik az európai gondolkodásba?
- Most: az európai neogenezisbe jól állunk-e be?

Példa_ Meilensteine der Geschichte ...

Österreichs geschichte

6) Közélet, államiság: politika, diplomácia.

Államok és határok. (Királyságtól a közvetlen/direkt demokráciáig.)

Birodalmak és együttélések. Vielvölkerstaaten und nemzetállamok. Többség és kisebbség. Társnemzetek

Demokrácia-formák. Migráció.

Speciális közösségi karakterek.

Ellenforradalmak és forradalmak.

7) Művészetek (zene, képzőművészet, tánc). Irodalom

Bevezetés:

(Egyiptom) Görög birodalom. Római Birodalom. Születő de szemleszabó kereszténység, pluricentrális Európa. Kelet – Nyugat. Összegzések: gazdasági alapoktól (vegyük végig: áttérés a mezőgazdaságra, a pénz világa, kereszties hadjárat gazdasági jelentősége, piacosodás, a világ befogadó kontinense: felfedezések (horizontális világ – reneszánsz), Istenhez újabb erőteljes rugaszkodás (barokk) , kávé/tea (felvilágosodás), szépségvágy, Énség (romantika), piacgazdaság, szociális piacgazdaság, - s a kíséő jegyeiben: a katedrálisok csúcsáig áthatások: egyazon horizontáltság, rengeteg együtemű, egynemű, egyízű kötelezőség, mind több helyi színnel. A keresztény biblia mindenütt hatása: nyelvben, gondolkodásban, világábrázolásban, festészetben, szobrászatban építészetben, - szőnyegegkben, bútorkészítésben... Crosscultural relations. A jövő?...

8) Kötődés és elkülönülés az egészben: fokozatos összetartozás? Szubfogalmiság.

Közép-Európa. Nordic. Mediterrán régió. DK-Európa (Südosteuropa). Balkán(?) Kelet és Nyugat.

9) Vallás

Keresztény/tyén kapcsok. Iszlám: új nyitás?

10) Európai jövő – skanzen vagy (továbbra is) kisugárzó központ?

Az Európai Unió – gazdaság és társadalom patikamérlegen. Népmozgások – kulturális áthatások